

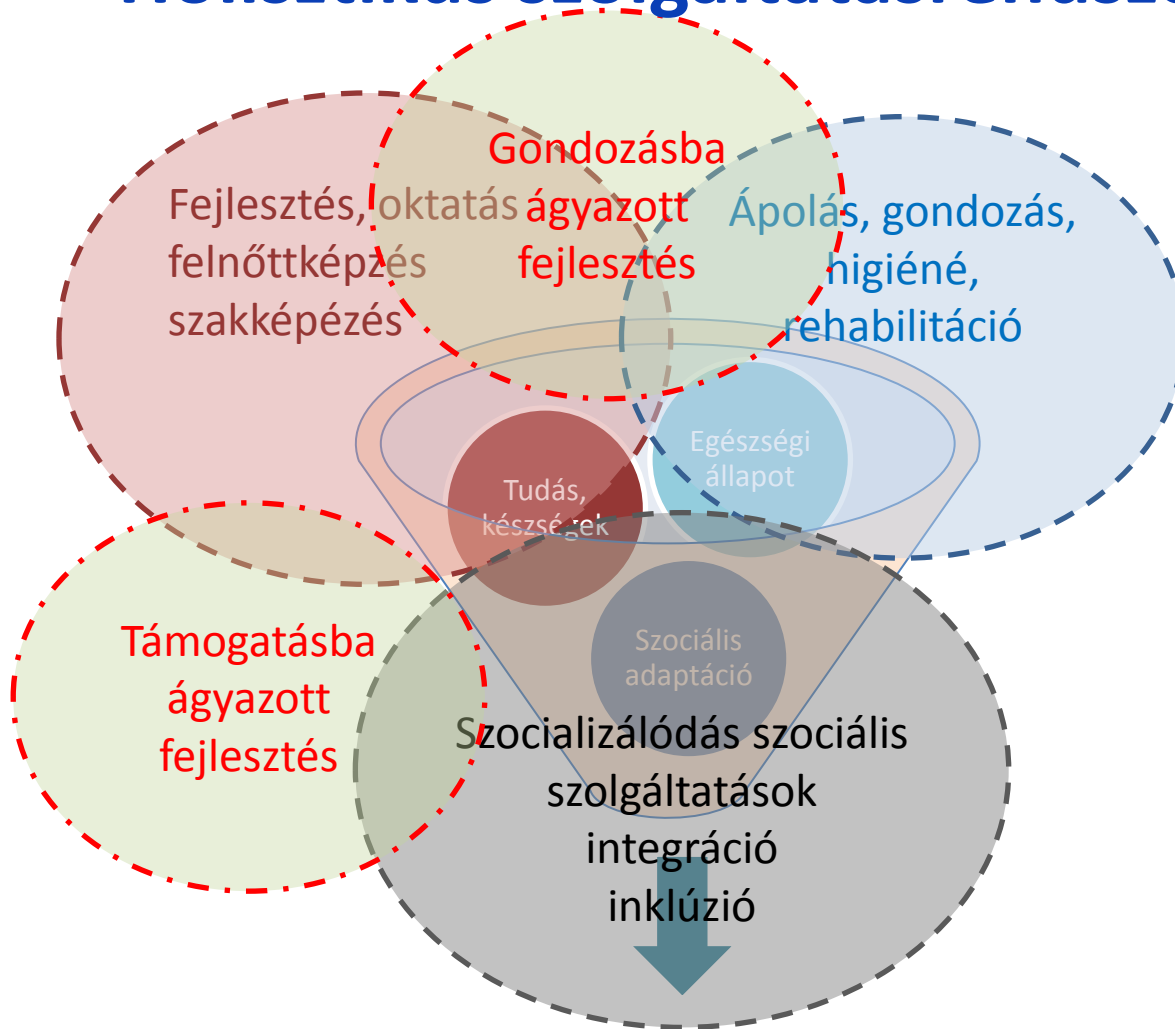
Támogató pedagógia

az értelmi fogyatékos személyek önálló életviteléhez

Dr. Gruiz Katalin

Holisztikus szolgáltatásrendszer

Szolgáltatásrendszer: egyéni szolgáltatás-csomag:

napi tevékenységbe ágyazott fejlesztés

Eredmény:

támogatott életvitel

A támogató-fejlesztő modell definíciója

A **fejlesztő támogató** modell a támogató szakember és a támogatott személy kapcsolatát helyezi a középpontba, és ezen a személyes viszonyon keresztül közelíti az értelmi fogyatékos személyekkel végzett munka különböző aspektusait. Lényegi elemei a tudatosság és a partneri viszony, valamint a szakember kiégésének megakadályozása.

A támogató-fejlesztő modell folyamata és elemei

Az értelmi fogyatékos ügyfél fejlesztése

- Szerződés
- Testreszabott felmérés, részfunkciók folyamatos monitoringja
- Támogató szakemberek kiválasztása
- A fejlesztési szakaszok lezárása, a teljesítmény megünneplése, újak indítása
- Ciklikusan ismétlődik

A támogató szakember fejlődése, képzése, szupervízió

- Az interaktív pedagógiai módszer tudatos alkalmazásának megtanulása
- Esetmegbeszélések
- Szupervízió
- Önmegfigyelő regiszter

Az ügyfél és a támogató kapcsolatának fejlődése

- A kapcsolat kialakítása
- A kapcsolat-folyamat fejlődése
- Megfigyelése, korrekciók

A támogatott személy autonómiájának fejlődése

- Kompetenciák: pl. önkiszolgálás, a háztartási munkák , a munkavégzés területén;
- Tapasztalat: az élet mely területein szerzett már tapasztalatot, pl. közlekedés, vagy sport;
- Tevékenység: milyen rendszeres tevékenységeket végez önállóan vagy segítséggel?
- Kommunikáció: hogyan, adekvát-e, fejlődő-e?
- Az érzelmek kezelése: tudja-e kezelni , milyen mértékben?
- Tett-e már lépéseket az önállóság, az autonómia felé?
- Milyen a kapcsolata társaival, segítőivel?
- Képes-e érzékelni a különbségeket és tolerálni azokat?
- Vannak-e hosszú távú kapcsolatai, mély kapcsolatai?
- Ápolja-e ezeket a kapcsolatokat?
- Tudja-e kezelni a kapcsolataiban a válságokat, a távolságot?

A segítő fejlődése

Szakmai kompetenciák

- Képzett, tapasztalt, tudatos;
- Jól ismeri az ügyfelet, annak egészségügyi, gyógypedagógiai dokumentációját, a kockázatokat;
- Magáévá teszi a fejlesztés célkitűzéseit és személyre igazítja a fejlesztési feladatokat;
- A fejlesztést a napi gondozásba, foglalkoztatásba ágyazza;
- Ismeri az empowerment és coaching technikákat, képes és hajlandó azokat a gyakorlatban alkalmazni;
- Ismeri a háztartás-vezetés, gazdálkodás, ügyintézés módjait;
- Türelmes, képes az ügyfelet motiválni, csak annyit segít, amennyit muszáj.

A segítő fejlődési spirálja

Emberi kompetenciák

- Az ügyfelét egyenrangú félnek, önálló individuumnak tekinti
- Elvárásai vannak az ügyféllel szemben
- Az ügyféllel nem rivalizál
- Az ügyfelet tiszteli és szolgálja
- Az ügyfél gyengeségeivel nem él vissza

A támogató-fejlesztő modell segédanyagai

Ügyfél dokumentáció

- Ügyfél index: a „tantárgyak” felvétele: megegyezés, megrendelés
- Felméréshez megfigyelőlapok: egyszerű, egyszerű követést tesz lehetővé
- Szolgáltatási napló
- Értékelés: ügyféllel közösen
- Ciklikusan ismétlődik

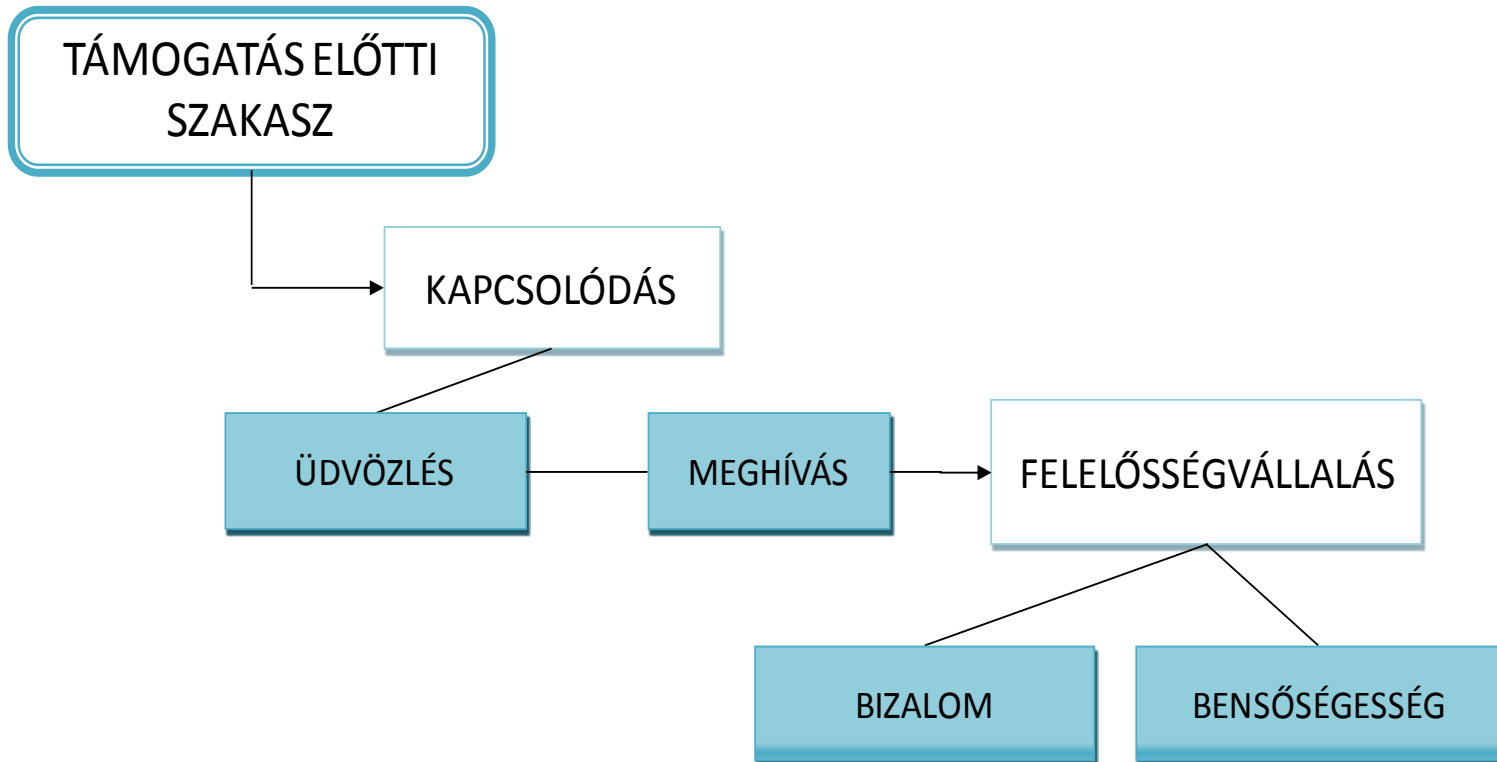
A támogató szakember fejlődése, képzése, szupervízió

- Tanfolyam és kézikönyv az interaktív pedagógiai módszerről
- Esetmegbeszélésekhez protokoll
- Önmegfigyelő regiszter: sablon és gyűjtőfelhő azoknak az önmegfigyelőknek, melyeket a támogató szakember szeretne megosztani a szupervízorral

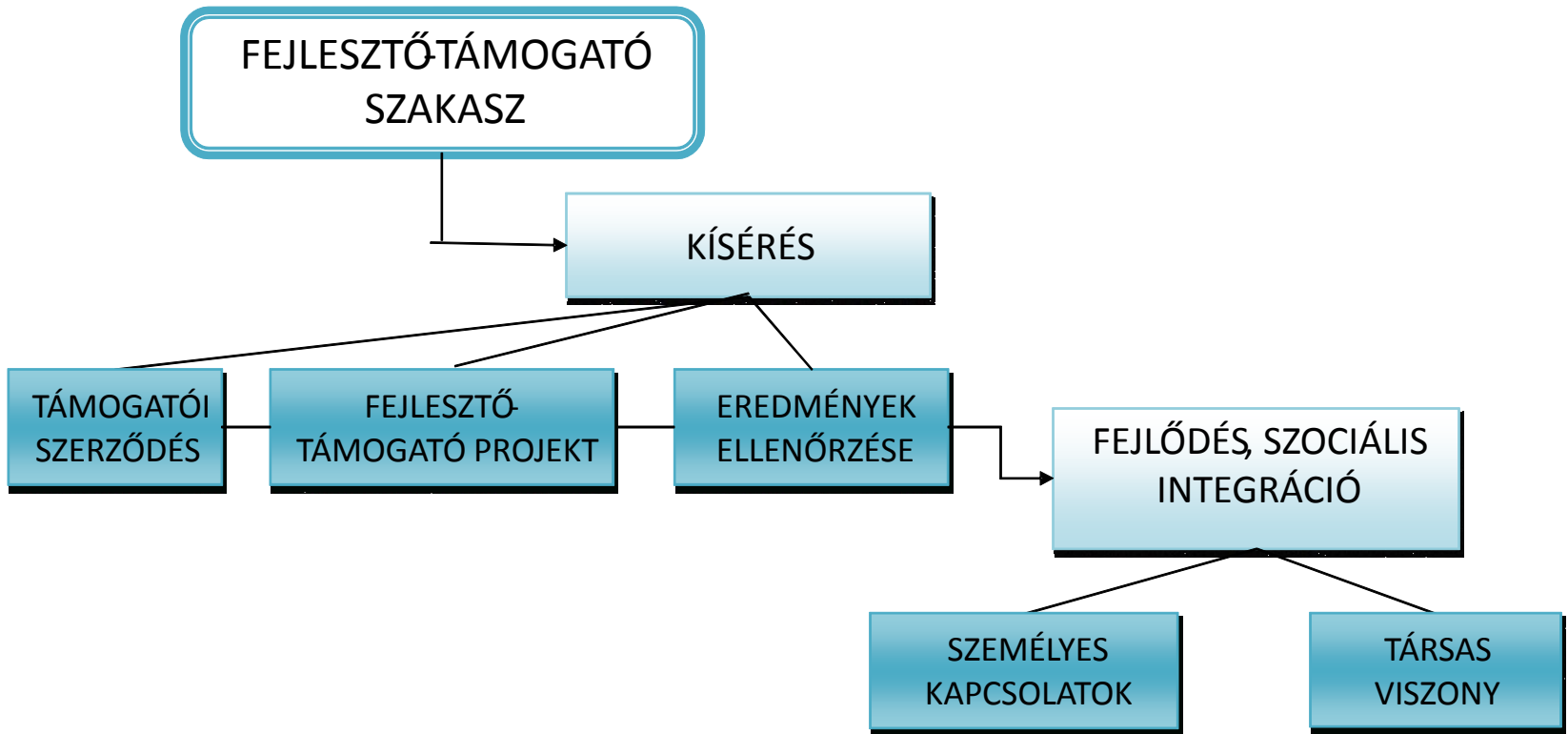
Az ügyfél és a támogató kapcsolatának fejlődése

- A kapcsolat indikátorai alapján értékelés

A támogatósi kapcsolat szakaszai és fejlődése 1.

A támogatói kapcsolat kapcsolat szakaszai és fejlődése 2

Kísérés: a szakembernek nem a fogyatékos személy szintjéhez kell alkalmazkodnia, hanem a fogyatékos személyhez.

Szerződés, projekt, eredmény mérése: szervezet, team, segítő, támogatott személy

Fejlődés, integráció: partnerség, hálózatba integrálódás

A támogatás szakaszai

- A cél : rövid és hosszútávú célok
- Felmérés: kiindulási pont
- A szükséglet/igény: dinamikusan változik
- Választék alapján törtéik a döntés,
a szolgáltaasok kiválasztása
- Terv: kiindulás, vég- és részcélok,
- Szerződés: megrendelés
- A hajtóerő: kiindulás és
végpont közötti eltérés
- Útvonal: kiindulás – végcél
- A sebesség: eltérő
- Ciklikusság

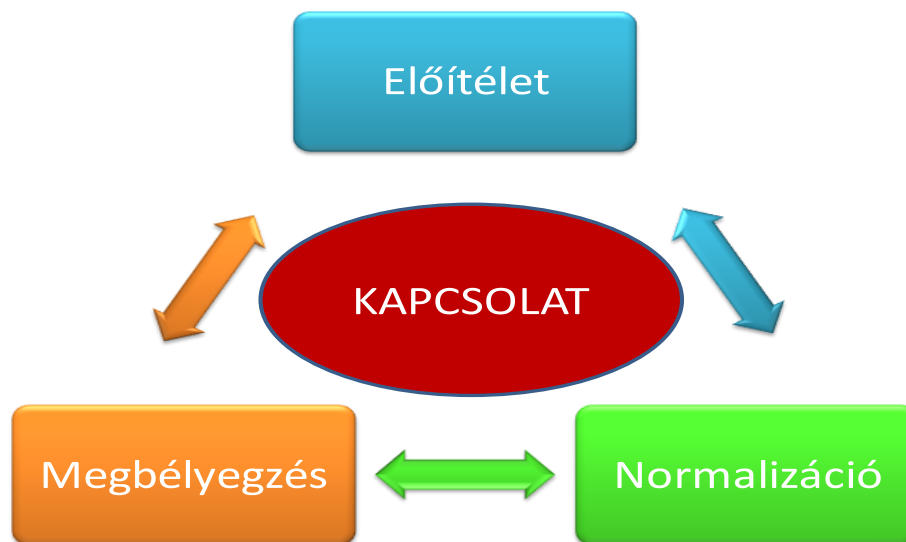
A kapcsolat hat axiómája

- A kapcsolat alkalmazkodási viselkedés
- A kapcsolat tőlem függ
- A kapcsolat egyoldalú kockázatvállalást igényel
- A kapcsolatnak vannak ellenségei
- A kapcsolat metamorfózis
- A kapcsolat felelősségvállalás

[Az utazó cica](#)

[A felfuvalkodott béka](#)

[A skorpió és a béka](#)

A kapcsolat ellenségei

A félelem, mely főleg a kapcsolat elején van jelen és akadályozhatja a megismerést.

A magabiztos tudás – ha a támogató szakember ezt arra használja, hogy kinyilatkoztasson, befolyásoljon, döntsön és intézkedjen a támogatott helyett

A hatalom – ennek megnyilvánulását és gyakorlását két úton lehet kiküszöbölni. Az egyik út, hogy a hatalmat meg kell osztani (team), másik, a hatalomról való önként lemondás.

A kiégés, a megöregedés, a fáradtság hatására elvesz az érdeklődés a másikkal való kapcsolatban, véget ér a lelkesedés és elszáll a bátorság, hogy újra és újra kezdjük a kapcsolatot.

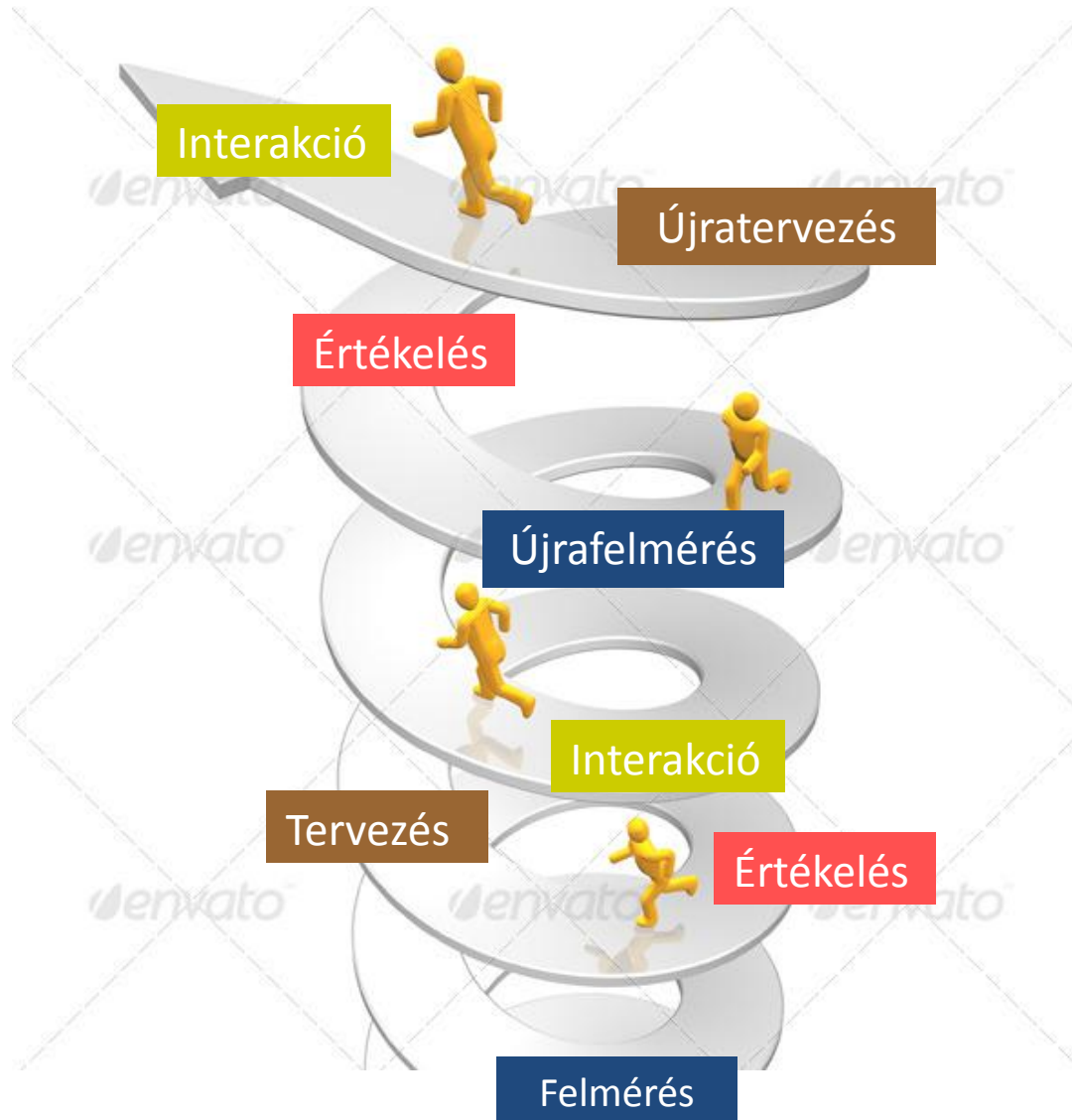
A fejlesztési projekt szakaszai

VÉGCÉL az önálló életvitel, az önrendelkező élet

- A cél meghatározza az irányt és az útvonalat
- A kiindulási pontot ismerni kell (felmérés)
- A haladás sebességében nagy a variabilitás
- A cél irányába haladás a lényeg!
- Az életcél, a végcél egy hosszútávú életterv célja
- Ezt a nagyvívű tervet lebontjuk éves, féléves, heti, napi résztervekre.

Támogatás: napi tevékenységbe ágyazott fejlesztés

„Támogató-fejlesztés” jelentése a gyakorlatban

- Az önálló élet, a lakhatás, a munkavállalás, a szabadidő eltöltés, a döntéshozatal szakemberek közreműködésével történik.
- Egy **szolgáltatás-csomag** igénybevételét jelenti: melyet a mindenki máséhoz hasonló élet vezetése igényel.
- Képességektől, felkészültségtől függő, **dinamikusan változó** mértékű és minőségű személyre szóló segítséget igényel mindenki.

Kulcsszavak: bátorítás, képessé tétel (empowerment) , aktív tanítás, aktív segítség, a napi tevékenységbe ágyazott fejlesztés, fejlesztő-támogatás (coaching), és csak annyi, amennyi okvetlenül szükséges.

A támogatás lépései, feladatai

- A támogatandó személy megismerése;
- Interakció a támogató és a támogatott személy között;
- Egymás megismerésének finomítása;
- Támogatás a célok meghatározásában;
- Támogatás a döntések meghozatalában;
- Támogatás a cél felé vezető úton: a pontosan ismert erősségek/gyengeségek alapján (mint egy jó edző);
- Elvárás, motiválás (mint egy jó edző);
- Képessé tevés & bátorítás (mint a jó edző);
- De a „távot” a sérült személynek egyedül kell „lefutnia”
- Tudatosság mindkét oldalról;
- Felnőtt kapcsolat mindkét oldalról;
- Kockázatokat kell vállalni mindkét oldalon.

A fejlesztő-támogatás hatóköre

- A kompetenciák megszerzése: a gyakorlatban képes funkcionálni, felismerni a lehetőségeket, a megoldási változatokat, megtapasztalja a problémamegoldást, stb.;
- A lehetőségei és erőforrásai felismerése és értékelése, valamint a hiányok azonosítása és esetleges pótlása;
- A támogatott majd a teljesen önálló döntéshozatal, vagyis, hogy összegyűjti az opciókat, azokat értékeli/mérlegeli és az eredmény birtokában kiválasztja a neki legmegfelelőbbet.

A szubjektív oldal

fejlődése is egy felfele táguló spirál mentén történik:

- A támogatott személy önértékelése, önmeghatározása, függetlensége;
- A támogató szakember tudatossága, tapasztalata, megoldóképessége;
- Kettejük kapcsolatának fejlődése az első tapogatózó lépésektől, az elfogadáson és megértésen keresztül a valódi támogató együttműködésig.

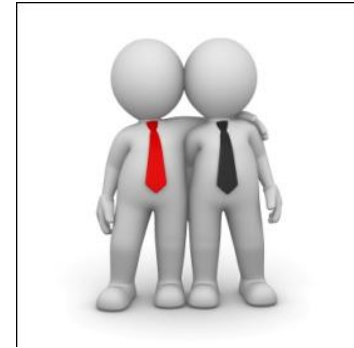
Milyen a jó támogatás?

Fokozatos, ciklikus, fejlődő

Fejlesztés Támogatás

Egyenrangú felek kapcsolata

Elvárás, motiválás

Megrendelés, szerződés

Képesítéssel

Fejlesztő-támogatás

A támogatás területei

- Támogatott döntéshozatal
- Támogatott ügyintézés
- Támogatott lakhatás
- Támogatott foglalkoztatás
- Kapcsolati biztonsági háló

A támogatás jellemzői és funkciói

A támogatás jellemzői:

- Egyenrangú, felnőtt kapcsolat a segítő és a segített személy között.
- Az életvitel támogatása szolgáltatások formájában: megrendelés, szerződés, teljesítés

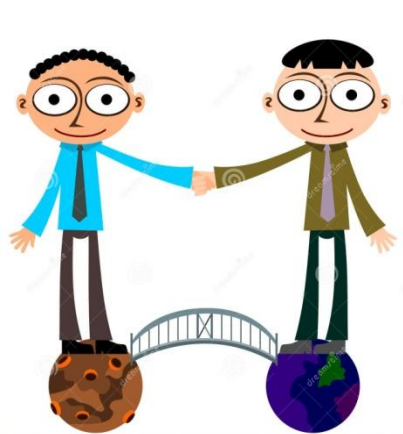
A támogató funkciók:

- Fejlesztő funkció, képessé tétel
- Együttműködő, partneri funkció
- Külső katalizátor szerep
- Elvárást támasztó szerep
- Tanácsadó szerep
- Közvetlen irányító funkció

A fejlesztő támogatás = coaching

"A coaching egy személyre szabott tanácsadási módszer. Fejlesztő, nevelő, edző jellegű tevékenység, ahol az ügyfelét egy meghatározott cél elérésében segíti a professzionális coach" (Wikipédia).

Az életvitel fejlesztő-támogatása a coaching egy összetett változata, melyet nem egyetlen coach irányít, hanem egy szakemberekből álló team kezében van a folyamat irányítása, kivitelezése.

A jó fejlesztő-támogató szakember nyolc kulcsjelleme

- A lelkiület: hisz a személyiségében rejlő potenciálban, szereti a legjobbat kihozni másokból sé magából;
- Kapcsolat és bizalom jellemzi
- Érdeklődő, kérdéseket tesz fel
- Meghallgatja a támogatott személyt, felé fordul érdeklődéssel
- Visszajelzést ad és tudatos a kapcsolatban
- Javaslatok és leegyszerűsítés része az eszköztárának
- Célokat és a célhoz vezető folyamatot tervezni képes
- Felelősség, elszámoltathatóság, teljesítés jellemzi

A jó támogató szakemberben egyesül a szaktudás, a jártasság, a változatos eszköztár és annak kreatív használata, valamint az egyenrangú felnőtt kapcsolathoz, a képessé tételhez, a bátorításhoz és elváráshoz szükséges attitűd.

A helyes attitűd

Film: Butterfly Circus

https://www.youtube.com/watch?v=IFYjmEzyte8&list=PL67i3IBNQqcnac5F_qj3lRdOzuvllpZsk

<https://www.youtube.com/watch?v=IFYjmEzyte8>

Értelmezés: [Pillangócirkusz](#)

Milyen, ill. mi ne legyen a támogató szakember?

- Jótevő, jó szülő, jóisten, ne értékelje túl magát és a segítséget;
- Ne szövetkezzen a segített személlyel, maradjon objektív;
- Ne élje bele magát túlzottan a támogatott személy helyzetébe;
- Ne becsülje le a támogatott személy problémáját;
- Ne segítsen akkor is, ha az ügyfélnek arra nincs szüksége;
- Ne túlozza el a szükséges segítség mértékét;
- Kerülje a túlféltést, ne legyen kockázatkerülő;
- Ne a támogatás állandósítása legyen a célja;
- Ne takarékoskodjék a kreatív ötletekkel;
- Ne kész megoldásokat adjon, hanem vezessen rá a megoldásokra;
- Nem kell bizonyítania, hogy ő az okosabb;
- Saját érdekei ne kerüljenek az ügyfél érdekei elé;
- Ha bizonytalan, félelmei vannak, forduljon segítségért;
- Ne vállalja túl magát, ne játssza a hős, az áldozat szerepét;
- Saját bajával ne terhelje ügyfelét;
- Saját elképzelését sorolja az ügyfél elgondolása mögé;
- Indulatait, agresszióját ne az ügyfélen vezesse le;
- Nem lehet csak ösztönös, tudatosságra, önismeretre van szükség;
- Ne hanyagolja el ügyfelét;
- Ne erőltesse ügyfelére saját gondolkodásmódját, szokásait, vallását;
- Szakmai ambíciói céljára vagy anyagi célokra ne használja ügyfelét;

A támogató szakember jellemzői

Képesség: a képességet az egyén fizikai, biológiai és pszichikai tulajdonságának tekinthetjük, ami valamilyen tevékenység gyakorlása révén fejlődik ki, és a tevékenység végzésében nyilvánul meg.

Készség: készség a tevékenység automatizált eleme, amely a tudat közvetlen ellenőrzése nélkül is funkcionál. A készség elsajátításának lehetséges útjai: a.) a részmozzanatok megtanulása, majd ezek összekapcsolása; b.) részmozzanatokra bontása nélküli begyakorlás, sokszori ismétléssel; c.) folyamat szimulációval kezdődő, majd fokozatosan a valós szituációig elérő gyakorlás (Báthory–Falus, 1997 nyomán).

Kompetencia: egy személy ismereteinek, készségeinek, képességeinek, magatartási, viselkedési jegyeinek összessége, amely által a személy képes lesz egy meghatározott feladat eredményes teljesítésére (CI, 2001).

A támogató szakember képzése, támogatása

A klasszikus tréning: team-építő , önismereti, csoportdinamikai tr;

A tréning mint képzés: komplex képzési (továbbképzési) eljárás

Személyiségfejlesztő tréning/csoport:

- érteni az emberekhez, önmagunkhoz és másokhoz;
- kapcsolatépítési képességekkel rendelkezni;
- személyes félelmek, kétségek, önbizalomhiány kezelését tanulni;
- jártasság a felelősségvállalásban, emberekkel való bánásmódban

Önreflektív csoport

Személyzeti csoport

Esetmegbeszélés : önmegfigyelő, önreflexiós regiszter

Bálint-csoport

Szupervízió

Támogató szakemberek hagyományos és interaktív képzései

Gruiz Katalin: *Innovative methods and tools for professionals working in supported living services for intellectually disabled persons*; In: Assistive Technologies - Building bridges (Eds.: Sík-Lányi, C., Hoogerwerf, E-J., Miesenberger, K., & Cudd, P.). IOS Press VB, Amsterdam. pp.40-47. ISBN 978-1-61499-565-4 (print) ISBN 978-1-61499-566-1 (online) Library of Congress Control Number: 2015948036 , 2015

Köszönöm a figyelmet